

07

TEATRE AL MUSEU DEL TER
MÉS ENLLÀ DE LES VISITES
TEATRALITZADES

CAFÈ, COOPÈ I PURO

Museu del Ter
MNACTEC

Ajuntament de Manlleu

Anna Presegué Coll
Joan Roura Herrero

#museudelter #MANLLEU

Museu del Ter Plaça de les Dones del Ter, 1
08560 - Manlleu - T 938515176
info@museudelter.cat
www.museudelter.cat

e-MUSEUdelTER

CAFÈ, COOPE I PURO

Anna Presegué Coll
Joan Roura Herrero

Museu del Ter
MNACTEC

Ajuntament de Manlleu

Diputació
Barcelona

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Correcció i revisió del textos a càrrec de Mariona Casas Deseures

Fotografies: Roger Baulenas

Disseny: StudiDF.com

ISBN 978-84-09-55162-0

Setembre de 2023

Direcció editorial **e-MUSEUdelTER**: Carles García Herмосilla

PRESENTACIÓ

El cooperativisme a Catalunya té una importància rellevant, no només en els aspectes econòmics, sinó també en els socials. Manlleu no és una excepció.

És precisament per aquest motiu que ens vam proposar explicar la història de la Cooperativa de Manlleu a través d'un dels punts neuràlgics de l'entitat: el cafè. Vam pensar que era el veritable cor d'on sorgien els somnis i inquietuds d'aquella gent.

El cafè de la Cooperativa va ser l'àgora, un lloc de trobada per als cooperativistes i progressistes de l'època. Va funcionar des de principi del segle XX fins al final de la Guerra Civil, el 1939, i va ser un referent per a la població de Manlleu durant la primera part del segle XX.

El fil conductor de l'obra és en Ventura, el cafeter, i tots els fets històrics que van ocórrer en aquell moment. Ningú millor que ell, per guardar per sempre els secrets, els anhels i els somnis de moltes persones.

A partir de la recuperació i restauració del piano de la cafeteria, vam pensar que la música havia de ser una part important de l'espectacle. Aquell estiu del 2018, van tornar a sorgir notes evocadores de les tecles del bell piano de la Comparativa.

Cafè, coope i puro

Cada nit una sorpresa musical
amb artistes convidats

Nits de teatre al #MuseuDelTer

Tots els divendres i dissabtes del 6 de juliol a l'11 d'agost · Hora: 21h · Preu: 16€

Lloc: Museu del Ter (Manlleu)

Teatre+Sopar

Consulteu menús i preus

Venda d'entrades a:
info@museudelter.cat i al 93 851 51 76
Aforament limitat
Per a més informació:
www.museudelter.cat

CAFÈ, COOPE I PURO

ESTIU 2018

Direcció: **Anna Presegué i Joan Roura**

Repartiment: **Jordi Arqués, Anna Busanya, Cesc Pérez i Joan Roura**

Música: **Jordi Domènech i Maria Molet**

Espai Escènic: **Pau Sánchez**

Tècnic de llums i so: **Dani Corominas**

Disseny il·luminació: **Joan Ferrer**

Vídeos: **Xef Vila**

Assistent de producció: **Laia Monforte**

Vestuari: **Carmen Romero, Elisa Crehuet i Montserrat Vilar**

Artistes convidats: **Arnau Tordera, Yoli Bretó, Roger Usart, Elisa Crehuet, Joan Godayol, Guillem Roma, Fausto Gramola, Buia Reixach, Pep Duran, Xavier Boada, Tremendu**

VEURE TEASER

Cafè, coope i puro

A través d'aquestes quatre parets i des de darrere el taulell he format part d'una il·lusió col·lectiva, d'una manera diferent del so del piano, de les fitxes del domino i del so de les copes, de les converses de política, de discussions, de balls, d'alegries i misèries, de canvis, de noves etapes i de nous projectes. La cooperativa ha estat molt més que una botiga, ha estat un lloc de trobada, un reflex de la història del segle XX, oberta ara i sempre als nous temps. I jo segueixo i seguiré aquí: observant i sent-ne sempre part.

"El cafeter de la Cooperativa"

Fitxa artística

DRAMATÚRGIA i DIRECCIÓ: Joan Roura i Anna Presegué
REPARTIMENT: Jordi Arqués, Anna Busanya, Cesc Pérez i Joan Roura
MÚSICA: Jordi Domènech i Maria Molet

ESCENOGRAFIA: Pau Sánchez
TÈCNIC DE LLUMS I SO: Dani Corominas
DISSENY IL·LUMINACIÓ: Joan Ferrer

VÍDEOS: Xef Vila
ASSISTENT DE PRODUCCIÓ: Laia Monforte
ARRANJAMENTS VESTUARI: Carmen Romero, Elisa Crehuet i Montserrat Vilar

ASSESSORAMENT HISTÒRIC I DOCUMENTACIÓ:
Museu del Ter i Josep Casanovas
ARTISTES CONVIDATS: Arnau Tordera, Yoli Bretó, Roger Usart, Elisa Crehuet, Joan Godayol, Guillem Roma, Fausto Gramola, Buia Reixach, Pep Duran, Xavier Boada, Tremendu
AGRAÏMENTS: Jaume Arqués, Josep Casellas, Ramon Codina, Ferran Crespo, Taverna del Pla de l'os, Teatres de l'Esquirol i Gemma Viñas

L'espectacle compta amb el piano original de la Cooperativa de Pa i Queviures de Manlleu, restaurat per Pianimet i Vicus SCP gràcies al suport de la col·lecció de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona

Aforament limitat

Venda d'entrades a:
info@museudelter.cat i al 93 851 51 76

Per a més informació:
www.museudelter.cat

Cartell i Programa
original del 2018

ESCENA DE BAIX

Escena autoservei

L'escena transcorre a l'Autoservei de la Cooperativa. Les estanteries estan pràcticament buides. Els tres personatges donen voltes pels passadissos de la botiga.

CESC Hola... a veure si queda alguna *xibeca*... sí, mira, encara en queda alguna... em pensava que ja no quedaria res, perquè l'últim dia de la *comparativa* tothom ve a rampinyar... *Bueno*, l'últim dia, ja no ens veurem més per aquí...

ANNA Bueno, no, però ja ens veurem per altres llocs, no pateixis...

CESC Amb *lo* bé que anava, no sé per què l'han de tancar...

ANNA Suposo que tampoc depèn ben bé d'ells...

CESC És que no sé què passa, que últimament ho tanquen tot aquí... no fa gaire van tancar la botiga de sota casa, *oïta* el teatre quant temps fa que està tancat... i els cines... ja no ens queda ni un.

ANNA Bueno... els temps canvien i vivim diferent... es tanquen unes coses però ja en sortiran d'altres, no?

CESC *Pffff*... ja pots comptar!

L'Anna es gira i es troba en Joan.

JOAN Ep, *oïta*-la, què tal?

ANNA Hola.

JOAN Com estàs?

ANNA Bé, tot bé. I tu?

JOAN *Hosti*, com ho fotrem ara? Tan bé que anava, per venir a buscar quatre coses...

ANNA *Bueno*, s'haurà de ser més previsor i ja està.

JOAN Però és que anava molt bé això! Et faltava una ampolla d'aigua i apa, cap aquí!

ANNA Ja, però suposo que per a quatre coses... això no ajuda...

JOAN Suposo que no, però *bueno*, no sé... ens hi haurem d'acostumar...

ANNA I saps què hi faran aquí?

JOAN No ho sé, suposo que pisos, no? Com que a tot arreu hi fan pisos... no sé on els fotrem tants pisos... o un banc...

ANNA *Hosti*, sí... tants pisos no sé com acabarà...

JOAN Ja t'ho dic jo, com acabarà... fotrà un pet que ja veuràs.

ANNA Doncs res... no ho arreglarem pas, oi? Vinga, ens veiem!

JOAN Sí, ens veiem!

ANNA Adeu!

JOAN Adeu!

L'Anna es troba en Cesc un altre cop.

CESC Encara ets aquí? I saps també lo del Coro? Ara l'Ajuntament hi posa *calés* per arreglar un cony de garatge, perquè es veu que havia sigut un teatre. Doncs per què collons tancaven el que hi havia?

ANNA Sí... sí... au...

Torna a aparèixer en Joan.

JOAN *Dita*-la, ens tornem a trobar... si ens busquéssim no ens trobaríem, eh?

Riuen.

ANNA Ens veiem a la sortida.

Riuen.

ANNA Fins ara.

CESC I ho saps, que també volen fer obres a la plaça ara? Amb lo maca que és i lo bé que ens ho havíem passat... La Maravella per la festa major... i aquell any que va venir en Tomeu Penya, que vam fer rècord de públic! Quina gentada, quan tota la canalla veníem a pintar a plaça per Sant Jordi...

ANNA Home, però el Sant Jordi no el trauran pas!

CESC *Pseeeee... tiempo al tiempo.* El que sí que treuen és el *lago*.

ANNA *[Irònicament]* Sí... quina pena... no me'n sé avenir...

CESC I volen fer-hi un pàrquing a sota... tu...

Apareix en Joan.

JOAN *[Adreçant-se a en Cesc]* *Dita*'l, què tal, com estàs?

CESC Bé, per aquí... Feia dies que no ens vèiem. *Bueno*, si l'últim dia va ser allà al museu, que ens *vem* veure.

JOAN Sí, sí, hi vaig anar a veure l'obra de teatre que feien abans de sopar. Està bé, allò.

CESC Hòstia, jo també hi vaig anar perquè la dona m'hi va fer anar...

JOAN Sí, ja em va estranyar trobar-t'hi.

CESC Però, *cagondena!* Entres allà i aquell *capullo* et fot un *susto*, allà: "Torn de nit, entreu, entreu" i a sobre et demana un cigarro: "Només dones i nens, entreu, entreu"...

JOAN Carai, ho cardes igual... i aquell altre *[imiten els personatges que feien els mateixos actors a la realitat en l'altre espectacle i riuen]*... no, si la idea és bona, això d'explicar història fent teatre en un museu, trobo que està bé, però és ben bé que no saben pas què fer... *Bueno*.... si tanquen això, d'aquí a uns anys poden fer una obra de teatre de la Cooperativa!

Riuen amb complicitat. Apareix l'Anna.

CESC *Hasta* els pisos de Can Garcia, volen treure! Només faltaria que ens tanquessin el Parramon, llavors, pla! Ens quedarem sense bars a la plaça.

ANNA També pot passar... i llavors què, sense bars?

CESC Doncs, que n'obrin un aquí! Almenys alguna cosa que serveixi per *algo [riu]*...

ANNA Diuen que hi havia hagut un bar, aquí a dalt, abans.

CESC No, abans hi havia hagut l'Ajuntament...

ANNA No, més abans...

CESC Ah, sí? No ho sabia.

ANNA Doncs sí, i es veu que era ben maco. De fet, vaig tenir la sort de conèixer l'Enric, el fill del que va ser el cafeter... bé, no era ben bé un bar, era un cafè...

Entra en Jordi. Es veu, per la seva vestimenta, que pertany a una altra època. Per un moment, se solapen tots dos parlant, dient la mateixa frase "... Bé, no era ben bé un bar, era un cafè...", fins que la veu de l'Anna va desaparèixer. Es queda en Jordi sol a escena.

JORDI Bé, no era ben bé un bar, era un cafè.
 El cafè de la Cooperativa, però d'això ja fa molts anys...
 Molts anys que es va tancar.
 I avui, 16 de juny del 2008, tanca l'autoservei...
 Aquesta setmana acabaran de buidar-ho tot.
 La voràgine de la societat que ens ha tocat viure,
 la pressa, aquesta mania dels grans supermercats,
 les crisis contínues de les nostres fàbriques...
 Tot plegat no ens ha deixat més remei que avui abaixar la
 persiana...
 De fet, fora de la botiga ja no queda gaire res...
 Una cosa sí, a dalt, en un racó amagat i ple de pols, encara hi ha
 el piano.
 Hi és des del 16!
 Tot tan buit, tan buit i tan ple de records...
 Recordo el fum del puro del pare,
 el so de les fitxes de dòmino sobre el marbre de les taules,

Entren el so de dòmino, copes i ambient de cafè.

els petons d'amagat amb l'Angelina,
 el rum-rum de les converses de cafè, el so del piano...

Entra el so del piano.

I els llibres de la biblioteca d'en Codina voleiant per les
 finestres,
 i els crits i els renecs i els cop de porta i el silenci...
 El llarg, llarg silenci...
 I el sol entrant altre cop per les finestres de la Cooperativa
 tan buit, tan buit i tan ple... el so del piano...
 I els llibres de la biblioteca d'en Codina voleiant per les
 finestres,

i els crits,
 i els renecs
 i els cop de porta
 i el silenci...
 El llarg, llarg silenci...
 I el sol entrant altre cop per la finestra del cafè
 i tot tan buit, tan buit i tan ple...

ESCENA 1

[1916]

Els tres personatges, l'Antònio, la Maria i en Ventura, estan d'esquena al públic, observant el piano.

ANTÒNIO Collons! Un altre niu de pols... què en farem d'aquest trasto?

MARIA Doncs jo el trobo preciós!

VENTURA Au, pare, va! No sigueu així. Ens hem de renovar! La música desperta l'ànima!

MARIA Va, va, Antònio, ves cap a dalt, que ja fa estona que hi hauries de ser, i fica't al llit. Agafo tots aquests draps, que aprofitaré que demà vaig als *rentants* a fer bugada. Treu-te el davantal, tu. Va! Bona nit, fill, descansa, que demà serà un dia llarg. A quina hora heu quedat amb l'Angelina?

VENTURA No li digueu Angelina que no li agrada, ja li he dit moltes vegades.

MARIA Jo li dic com vull... *[canviant de tema]* No has d'anar amb en Sellés a prendre mides pel *traje*?

VENTUR Hòstia! El *traje*! Ja no hi pensava! Només em faltava el *traje*! Ni que ens caséssim demà passat! Falten dos mesos! Però no, se li ha fotut al cap que hi hem d'anar demà sí o sí!

MARIA Escolta, aquestes coses s'han de fer ben fetes, que un *traje* és per a tota la vida.

ANTÒNIO Ui, demà no hi pots pas anar! Queda per demà passat, amb en Sellés!

MARIA Antònio, no t'hi fiquis! D'això ja me n'ocupo jo, que és cosa de dones! I passa! Bona nit, rei *[adreçant-se a en Ventura]*!

VENTURA Bona nit, mare.

[La mare surt. L'Antònio no acaba de marxar. Es queda mirant com feineja el seu fill Ventura]

ANTÒNIO *[Mirant en Ventura]* Ja has humitejat el drap?

MARIA *[Des de fora d'escena]* Antònio!!!!

ANTÒNIO Ja vinc, ja vinc!

L'Antònio se'n va sigil·losament fins a la barra i fa una copeta. Fa gestos de complicitat, adreçats a en Ventura, perquè no es preocupi. Va per marxar, però decideix moure el piano.

VENTURA Però què fa, ara, amb el piano?

ANTÒNIO Demà en Prat ha de fer el discurs i hauríem de fer una mica de *puesto*, hem de moure aquest cony de piano...

VENTURA Collons, ni que fos l'Alfonso XIII! Deixi estar el piano i no m'emprenyi més! Que prou atabalat estic amb tot plegat...

ANTÒNIO Si t'haguessis quedat a la fàbrica treballant no t'emprenyaria, ara! Jo no et vaig pas demanar que pleguessis!

VENTURA Algú s'havia de quedar el cafè, oi? A més, no m'hi he acabat d'acostumar mai, jo a la fàbrica tot el dia davant d'una màquina! Jo no he nascut per ser subordinat de cap amo! De fet, ningú hauria de ser subordinat de ningú, els beneficis han de ser per als que treballen...

ANTÒNIO Sí, però mira, cada dissabte *trinco-trinco* la setmanada, tant si plou com si neva. O sigui que no em toquis els collons, tu ara!

VENTURA Tornem-hi!!!! Jo he crescut en aquest ambient de cafè! I

m'agrada. M'agrada la gent, escoltar les seves converses...

ANTÒNIO Escoltant les misèries de la gent!

VENTURA Va, pare, no sigueu tan dramàtic! És veritat hi ha gent de tot, però estar al cafè és com veure el món per un forat. Aquí també ve gent de molt cabal i amb noves idees...

ANTÒNIO Ja has encarregat els sifons? No féssim curt en plena inauguració i...

VENTURA Que sí, pare, vindran a primera hora demà al matí.

ANTÒNIO Bona nit.

VENTURA Bona nit, pare, descansi, que demà serà un dia llarg. *[Sospir de cansament]* Hosti, només em faltava el traje...

En Ventura se'n va cap a la barra i es serveix una copa. Torna a entrar l'Antònio.

ANTÒNIO Escolta, que no havia pensat a dir-t'ho... es veu que fan venir un retratista i tot, demà! Serà una inauguració de alto *copete*, tu! *[S'acosta al fill]* Els hi deuen sobrar els *calés*. Com que han arribat als 130 socis a la *compartiva*... doncs, *ala!* A derrotar. Tot a *lo grande*...

VENTURA Pare, només veieu coses dolentes, vos! La Cooperativa no és només la botiga, *goiti* quin cafè més maco que ens han deixat!

ANTÒNIO Sí... ara que no hi seré...

VENTURA No digueu això, pare!

ANTÒNIO Vinga a derrotar... volien música, no en tenien prou amb una gramola, no... un piano! I qui el tocarà? Com que sobren els cèntims, farem venir el de Can Viladomat de Barcelona expressament perquè el toqui!

VENTURA Sí, i que de pas ens foti venir un parell d'aquelles de les *plumes del paralelo* que fan *pataïtas*... ja veureu com farem un *llenu* cada dia!

ANTÒNIO Tu vigila, que ara seràs casat!

VENTURA És que sembla que li hagueu agafat mania, a aquest piano... El piano portarà més gent al cafè! Segur! Ja ho veureu! Deixeu estar el puro, pare, que després li cremeu els llençols a la mare.

ANTÒNIO Això... ara vols ensenyar al teu pare a fer criatures, tu? Va, saps què?

L'Antonio li demana una altra copa.

VENTURA Pare, que el metge li ha *quitat!*

ANTÒNIO El metge! *Vaya* un per donar consells, aquest! Que et penses que beu aigua quan ve aquí? Es fot una copa d'anís darrere l'altra. Ja sembles ta mare, tu! *Vegilant* a veure què faig i què deixo de fer... És un corcó, hòstia! Però saps què et dic? Un dia d'aquest l'enviaré a pastar fang...em sentirà, em sentirà, aquesta!

La Maria apareix per la porta però l'Antònio no la veu perquè està d'esquena. En Ventura sí que la veu. L'Antònio segueix rondinant; la Maria es recolza al piano i fa soroll. Aleshores l'Antònio s'adona que hi és.

ANTÒNIO Pensa en els sifons, eh, tu...

VENTURA Això mateix dèiem, pare... els sifons...

L'Antònio es gira, va per marxar.

ANTÒNIO Aquests de can Garcia, els hi has d'estar sempre a sobre, tu...

MARIA Antònio, per favor! No ho veus que fas més nosa que servei? El cafè de la Cooperativa ara el porta en Ventura. Tu ho has fet fins ara, però ara li toca a n'ell, així que deixa'l tranquil i cap a dalt!

ANTÒNIO Ah... faig nosa... és clar... soc vell, tinc un mal lleig, ja no soc bo per a res! Ja em puc morir...

MARIA Antònio, no et posis tràgic. Deixa fer al jovent, home! Nosaltres ja ens hem fotut vells! Hauries d'estar orgullós d'ell. És un home que val, amb ideals i un bon treballador, com el seu pare. I d'aquí a quatre dies ens farà avis...

VENTURA No vulgheu córrer tant...

MARIA I se'n sortirà. Però no l'atabalis més ara, ja.

ANTÒNIO A quina hora s'ha d'anar a buscar el gel?

VENTURA A les set pare, però ja li he dit que m'ajudaran a carregar-lo. Vostè descansi, no cal que vingui tan d'hora.

ANTÒNIO A les set, d'acord.

MARIA A les set no, Antònio! A les set, no hi vindràs! T'ho està dient, ja l'ajuden! És que no escoltes, vas a la teva... que no ho sents, que no et necessiten? Que no ho veus, que ho fem pel teu bé? Mira que n'arribes, a ser de mesell!

ANTÒNIO Però jo hi he de ser... a mi em coneix tothom i he de ser-hi. La gent espera veure'm... La gent dirà: "On és l'Antonio? On és?"

MARIA La gent t'espera a la inauguració, no a les set del matí!

ANTÒNIO Sí, a les set del matí! S'han de signar els albarans i els haig de portat els *recibus!*

MARIA I ja hi seràs demà, però a la tarda!! Seràs a la inauguració i saludaràs a tothom perquè tothom et coneix i tothom t'estima molt, perquè has sigut un bon cafeter, discret, amable, pacient i tothom t'ha respectat i no has fet diferències amb ningú... i tot això ja li has ensenyat a ell... i per això t'estimem i per això vull que vagis a descansar...

ANTÒNIO Val, a les set.

L'Antonio marxa.

MARIA Verge santa! No sé pas qui el matarà abans, si aquest mal lleig o jo!

De cop, l'escena queda glaçada. Entra el pianista, que es dirigeix al piano. En el moment en què toca la primera nota, els actors tornen a prendre vida. Canvi d'il·luminació.

ESCENA 2

Pere – Àngel (1923)

Veiem l'Àngel, que està a la barra fullejant el diari. En una altra taula hi ha en Pere. En Ventura és a la barra.

- ÀNGEL** *[Llegint el diari]* "Damos la bienvenida a una España más noble y fértil que la bella y ruinosa que nos vio nacer".
- VENTURA** Qui ho diu, això?
- ÀNGEL** Qui collons vols que ho digui? El capità general, en Primo de Rivera! No estàs content?
- En Ventura se'n va cap a la taula on hi ha en Pere.*
- VENTURA** Què hi posarem avui? Vi com sempre?
- PERE** Sí, ja està bé.
- ÀNGEL** *[Continua llegint]* "Vengo a salvar el país de profesionales de la política"... Saps què vol dir això, oi? Aquí n'hi ha hagut uns quants que... *goita [fa el gest d'embutxacar-se diners]* cobrar, això sí que els hi va bé, noi! Sort que el rei s'hi ha posat bé, perquè només hagués faltat que ara aquest ens hagués girat l'esquena, Mare de Déu!
- PERE** El rei... la patronal... tots s'hi han posat bé...
- ÀNGEL** Si a això no hi hagués posat remei algú, això acabava amb una guerra, ja t'ho dic, estava cantat, ja hi érem a la guerra!
- PERE** I tot el que hem aconseguit eh? Si no fos per la vaga de la Canadenca encara faríem un jornal de 66 hores per llei! Si

no fos per nosaltres les contínues estarien plenes de dones donant el pit... i et podria dir mil coses més!

- ÀNGEL** Què diu aquest anarquista ?
- En Ventura surt d'escena.*
- PERE** I ara aquest senyor que farà?
- ÀNGEL** Perdona, estàs parlant amb mi?
- PERE** Sí, Àngel estic parlant amb tu.
- ÀNGEL** Deixa-ho estar, perquè no ens entendrem pas...
- PERE** D'aquesta manera no es pot governar un país, el poble ha de poder parlar i un dictador no deixa parlar a ningú!
- ÀNGEL** Un dictador! Collons, a mi què? A mi tan me fot que sigui un dictador, un rei o un bisbe, és igual, la qüestió és algú que ordeni una mica tot això...
- PERE** Abaixar el cap i dir que sí a tot, no podem ni obrir la boca... ens apujaran la llum i a callar! L'aigua... i a callar, també els sous per terra... i a callar!
- ÀNGEL** Perdona que t'ho digui, però ja convenia que us fessin callar una mica...
- PERE** No podem dir-hi la nostra...
- ÀNGEL** Exacte, i això ja està bé.
- PERE** I això està bé?
- ÀNGEL** Sí, ja està bé, que cal·leu una estona, que porteu molts anys tocant els collons, ja t'ho diré ben clar!

PERE Doncs no callarem! Seguirem lluitant! I tots els morts que hi ha hagut, què?

ÀNGEL No sé qui eren els pistolers...

PERE Collons! La patronal va posar els pistolers... què van fer els sindicats? Els sindicats es van defensar d'aquests pistolers que pagava la patronal amb complaença amb l'Estat, amb complaença amb els que manen, amb complaença amb el poder...

ÀNGEL Va, va... què va passar fa quatre dies en aquella manifestació a Barcelona, què va passar?

PERE Què va passar?

ÀNGEL Anaven cremant banderes espanyoles i anaven cridant: "Muera España y muera el rey", per favor! Això són *modals*?

PERE Que ens defensen a Madrid, dels problemes que tenim aquí amb les fàbriques? Quantes fàbriques s'han tancat, eh? I quantes en tancaran?

ÀNGEL Ja veuràs com ara no en tancaran cap...

PERE No, no, ja ho veurem! I la llengua? No podem ni parlar la nostra llengua! I la llengua és la nostra identitat! Ens *quitaran* el català!

ÀNGEL Què dius que ens *quitaran* el català? I si ens *quiten* el català parlarem en castellà i ja està! A tu què més se te'n dona, de parlar en català, en castellà o en aquest esperanto que ara està de moda ... és igual, la llengua que dius tu és perquè ens entenguem... oi que també ens entendrem? Doncs és igual, si hem de parlar en castellà! Doncs parlarem en castellà i s'ha acabat, collons! No us compliqueu tant la vida, que de complicar-vos tant la vida mira on hem anat a parar! Que si protestant per això, que si protestant per allò, que si sortint al carrer per això, que si sortint al carrer per allò... home, ja n'hi ha

prou! Una mica de pau, hòstia! Jo el que vull és viure tranquil i fins avui això era can seixanta...

PERE *[Com per a ell]* Tu amb la teva musiqueta... *[Dirigint-se a ell]* I la Cooperativa? Què passarà amb la Cooperativa?

ÀNGEL Què vols que passi amb la Cooperativa? Què ha de passar? Escolta, si ningú es fica amb ningú, ningú tindrà problemes.

PERE Però que no te n'adones? Que la Cooperativa és socialista, que surt de la classe obrera!

ÀNGEL Però què dius? Què collons ha de ser socialista! Tu sí que ets socialista i sindicalista! Que, per cert, se us ha acabat la moma, se us ha acabat! Que vosaltres també aquí teniu muntada una botigueta, que déu-n'hi-do...

PERE I tu, per què estàs a la Cooperativa, eh?

ÀNGEL Joestic a la cooperativa perquè m'hi guanyo la vida honradament, què collons! Escolta, que aquí hi ha gent de tota mena. No barregem naps i cols! La política és la política i la Cooperativa és la Cooperativa.

PERE És clar que sí, és clar que sí...

ÀNGEL No sentiràs que ningú digui res dolent de mi! Soc un home d'ordre, jo...

PERE El que fa dir la ignorància...

Es dirigeix cap a la barra i paga.

ÀNGEL Què m'has dit? Ignorant? Escolta, que arribarem a les mans, tu i jo... Què vols dir? Ignorant a mi?

PERE Ignorant i interessat!

ÀNGEL Mira el savi...

PERE I egoista!

ÀNGEL Egoista? M'estàs dient egoista a mi?

PERE Ets un egoista de merda.

Entra la Fina.

FINA Àngel! Vols fer el favor de baixar a la botiga? Fa una hora que estic allà sola.

ÀNGEL És culpa d'aquest anarquista!

FINA Vols deixar de perdre el temps amb la política? Quantes te n'has begut, ja?

ÀNGEL Deixa'm tranquil, només em faltes tu, ara! No puc ni estar tranquil, aquí. I tu què? Que quan ve l'Angelina no pareu de parlar... sembleu dues cotorres.

La Fina explota i es posa a plorar.

FINA Posa'm una barreja, Ventura. *[En Ventura fa cara de sorprès]* Què passa?! Que a mi no em pots servir una barreja perquè soc una dona! Va!... *[La Fina se n'adona que ha estat massa brusca]* Perdona'm...

VENTURA No passa res, Fina, no pateixis.

FINA Mira que me l'estimo... Però... no m'ho imaginava *aixís*. Em trobo sola a la botiga i sola a casa.... És que es fica amb tot, parla de política i no hi entén de res, coi d'home! Un dia d'aquests faré un disbarat perquè... *[La Fina es gira i veu en Ventura mirant per la porta, neguitós]* Tranquil, ja me'n vaig... encara es pensaran el que no és...

VENTURA Calma't, Fina, va, seu no pateixis *[Li dona un mocador]*.

FINA Des *de que* la Carmeta s'ha casat i ha marxat de casa estic

tan sola! Els fills fan tanta companyia... El temps passa ben de pressa, Ventura. *Disfruteu-ne*, de l'Enric, ara que podeu. Son tan macos, *aixís* petits! Quan et té, ara?

VENTURA Ara ha fet quatre anys... és un belluguet, però és l'alegria de la casa: ens fa anar de bòlit tot el dia! A vegades, quan el porta aquí l'Angelina, ja es vol posar a darrere la barra.. i ni hi arriba, pobret, però hi té una gràcia! Si l'avi Antònio el veiés... li cauria la bava.

FINA Segur que sí. Va, me'n vaig, que si em veuen aquí encara m'hauré de sentir dir segons què... Ja et rentaré el mocador...

VENTURA D'acord, no pateixis.

FINA Gràcies per tot i això *[referint-se al got buit]* apunta-ho a la llibreta. No vindrà pas d'un got.

De cop, l'escena queda glaçada. Entra el pianista, que es dirigeix al piano. En el moment en què toca la primera nota, els actors tornen a prendre vida. Canvi d'il·luminació.

ESCENA 3

Discurs ball (1929)

En aquesta escena fins al final de la cançó de l'artista convidat, hi ha llums de públic. Discurs davant del públic d'en Lladó, el públic queda inclòs a l'escena.

LLADÓ Cada año celebramos la fiesta de la cooperación seguida de cantes y bailes. Unas entidades y otras de nuestra población con sus cuadros de aficionados interpretan funciones artísticas y líricas.

Pero aparte de toda clase de actos de los citados, nos parece preciso recordar que para nosotros ese día es esencialmente emotivo. ¿Por qué? Porque millones y millones de hombres de todas las razas, en todos los idiomas y espaciados por todas las latitudes de la tierra, su pensamiento y su corazón, vibraran al unísono en comunión espiritual bajo la égida de la cooperación internacional.

Nos cobijamos bajo los pliegos de la bandera del arco iris símbolo de paz, de justicia y de libertad, esperando que, en día no lejano, regirá los destinos de la humanidad.

Pero, con que nos emocionemos este día no es bastante. La cooperación ha de ser el reverso del capitalismo, usando la misma técnica que debe ser en beneficio del obrero y no en contra.

Debemos explicar a los jóvenes que en la cooperación es donde pueden demostrar su actividad y eficacia, debido al contacto de nuestras cooperativas con otras organizaciones paralelas a la cooperación y que buscan el bien común.

Que el año próximo en tal día nos sea grato constatar el cumplimiento de nuestros anhelos.

En Manlleu, a 6 de julio de 1929

¡Viva la Cooperativa!

En Lladó plega el paper on tenia escrit el discurs i s'adreça al públic.

Carai, carai, com m'agrada veure aquesta gentada... quin goig que fa avui la *Compertiva*. Bé, a continuació, us servirem un *voludo*, gentilesa del nostre estimat Ventura. Ja sabeu que no podeu passar pel cafè de la *Compertiva* sense provar aquest deliciós elixir.

Reparteixen "voludos" pel públic.

Bé, si tothom està servit, passem al moment més esperat de l'aniversari d'aquest any: la Gran Actuació!

Aquest any tenim el gran honor de tenir amb nosaltres, vingut directament del Paral·lel barcelonès, un manlleuenc il·lustre, un manlleuenc universal, un manlleuenc que ha canviat el món del music-hall a casa nostra...

Senyores i senyors, amb tots vostès... el mestre Viladomat, acompanyat al piano pel també manlleuenc Jordi Domènech i la famosa compositora Maria Molist, vinguts directament del futur!

Ens interpretaran una de les seves obres més conegudes, que fan les delícies de tots els teatres del Paral·lel barceloní de mig Espanya: *El tango de la cocaïna!*

Entren els artistes i fan la seva actuació.

ESCENA 4

Ventura – Martí (1932)

En Ventura és a escena recollint. Des de dins, sent algú que crida i que està molt enfadat.

MARTÍ Ja us en podeu anar a la merda! A mi no se'm tracta així!

En Martí entra en escena.

VENTURA Martí, vens molt emprenyat avui... què ha passat?

MARTÍ Què s'han pensat aquests!! Posa'm una copa de conyac. A veure si no podré anar a comprar el vi ranci on em doni la gana, quins collons! Sí, em vaig fer soci de la Ccooperativa perquè era més barato i perquè la dona va insistir, però gràcies a Déu no ho necessitem pas...

VENTURA Quina sort que teniu...

MARTÍ Però jo no em caso amb ningú!! Què, aquesta copa?? On s'és vist! *[beu]* I si un dia vull mongetes i aquí no n'hi ha? Què haig de fer? Haig de menjar ciurons perquè a ells els hi doni la gana! I perdona, Ventura, però aquí no tenim el vi ranci com el del celler del carrer del Pont! I què collons que a mi no m'agrada haver de donar explicacions a ningú! S'ha acabat, mira, mira què faig amb la llibreta *[es treu el carnet de la cartera]*: l'esparraco ara mateix! Ja se la poden confitar! Ja n'estic tip, de tanta *Compartiva!*

Entren en Josep i la Pepita i en Martí s'asseu.

JOSEP *[Adreçant-se a la Pepita]*. Passa, passa, ara veuràs el cafè... *Oita* en Martí *[adreçant-se a ell]*, què tal com estem?

MARTÍ Hola...

PEPITA Bona tarda.

JOSEP *[Dirigint-se a la Pepita]* Què, t'agrada?

PEPITA Sí, quin goig! Que maco... Josep, en podeu estar orgullosos d'aquest local! A les botigues hi teniu de tot... Aquest cafè és encantador...

JOSEP Sí... la veritat és que estem passant un bon moment, a la Cooperativa. *Oita*, és en Ventura... el cafeter!

PEPITA Bona tarda.

VENTURA Bona tarda.

La Pepita i en Ventura es donen la mà.

JOSEP *[Adreçant-se a la Pepita però referint-se a en Ventura]* Ens cuida com un pollet! *[Adreçant-se a en Ventura però referint-se a la Pepita]* És la Josefa de Badalona.

VENTURA Bueno... faig el que puc...

PEPITA Digue'm Pepita, si us plau.

JOSEP La Pepita...

VENTURA La de la secció femenina.

JOSEP Sí, exacte, ja ens n'has sentit a parlar altres vegades.

PEPITA Teniu un piano i tot, carai, no us esteu de res! Molt bé! Fa molt que hi és?

VENTURA Des del 16, el pare encara era viu...

JOSEP Sí, quan es va inaugurar el cafè... és veritat, en pau descansi. No li agradava gaire a l'Antònio...

PEPITA I es fan concerts aquí?

VENTURA Sí, de tant en tant en fem alguns... Ja ens agradaria fer-ne més... Que el toca vostè, el piano? El vol tocar?

En Josep s'adona que hi ha un tros del carnet estripat a terra i el recull.

PEPITA Ui, no... ja m'agradaria, però no en sé...

VENTURA Voleu prendre alguna cosa?

JOSEP No, no tenim temps, ara començarà la xerrada. I ja anem tard...

PEPITA Ens hem parat a la biblioteca... És extraordinària...

VENTURA Hi ha llibres molt difícils de trobar... En Joan hi ha dedicat moltes hores...

JOSEP Sí, és la nineta dels seus ulls... Una de les seves obsessions era poder tenir una biblioteca aquí a la Cooperativa, perquè tothom pugui llegir i formar-se...

PEPITA I són comprats o...

JOSEP La majoria, sí; d'altres estan cedits pels socis, però en general els compra la Cooperativa, sí...

PEPITA Ostres, ara m'ha vingut al cap allò que vas dir... sí, allò que vas dir de... "Con la cultura desaparecerán..."

JOSEP Sí! *[Repeteix l'inici de la frase i la continua]* "Con la cultura desaparecerán los tontos y haremos la vida mas difícil a los malvados"!

PEPITA Això... sí.

JOSEP A vegades, mira, estic inspirat.... *[Riu]* Doncs res... anem cap allà, escolta *[dirigint-se a en Ventura]*, quan sortim... allò que

hem parlat, ens prepares una mica de sopar... *[Dirigint-se a la Pepita]* Menjarem alguna cosa aquí després.

PEPITA Molt bé.

VENTURA Sí, sí, ja ho tenim preparat. Vam quedar una mica de pa amb tomàquet i...

PEPITA Perfecte.

JOSEP Pepita, disculpa'm un moment.

En Josep va cap a en Martí.

JOSEP Martí, què, com estem?

MARTÍ Bé, bé anem fent...

JOSEP I la Dolors, bé?

MARTÍ Sí, sí...

JOSEP Escolta, que fa molt temps que no ens veiem... per què no vens a casa un dia d'aquests i fem una xerrada?

MARTÍ Sí, tots anem molt enfeïnats...

JOSEP Per descomptat, però quedem un dia... havíem rigut molt, tu i jo!

MARTÍ Sí, sí...

JOSEP Mare de Déu, com passa el temps... Va, quedem un dia... Té, em sembla que t'ha caigut això *[referint-se al carnet]*. He vist que era teu, el tenies allà *[indica a terra, d'on l'ha recollit]*. Va, a veure si un dia d'aquests vens a casa *[va cap a la Pepita i en Ventura]*. Vinga, va, venim de seguida...

VENTURA Que vagi molt bé!

PEPITA Fins ara.

En Josep i la Pepita surten d'escena.

MARTÍ Quins collons! Hipòcrita de merda!! Ara a sobre em voldrà fer un favor i tot, aquest! L'has sentit? Diu que el vagi a veure un dia a casa seva! I tant que hi aniré, però per engegar-lo a tomar pel cul! Ja el coneixem en Josep... des que es dedica a la política, ja no tracta la gent com la tractava abans, eh? Ja has vist què he fet amb la llibreta! No en vull saber res més! Tan lliberals que es creuen que són però si et gastes un ral fora de la Cooperativa t'assenyalen... Doncs no cal que em facin fora, ja marxo jo! Quants anys fa que soc soci, eh?

VENTURA Tampoc tants...

MARTÍ *Bueno*, no ho sé, el temps passa molt de pressa, però vinc molt sovint i a mi no se'm tracta així!

VENTURA Tranquil·litza't... aquests crits aquí, no! Una mica de respecte o et convidaré a marxar...

MARTÍ Ventura, perdona, no és res contra tu, ja ho saps.

VENTURA *Modus, ante todo modus... [se li acosta i li serveix una copa]*
Ahir parlàvem amb l'Angelina i amb l'onclu de casa i em deia que encara se'n recordava de l'any de la nevada, que se li'n va anar tota la collita enlaire i que els va fer decidir engegar-ho tot i venir cap aquí a Manlleu, a la fàbrica... oh, i els hi va costar, eh? Els hi va costar perquè allà hi havia coses que s'estimaven molt, tenia el seu bestiar, el seu tros...

MARTÍ On vols anar a parar, Ventura?

VENTURA ... I es feia el pa també, i de cop va arribar aquí i es va posar a treballar a la fàbrica, cobrava el seu sou, però es trobava que ho havia d'anar a comprar tot, fins i tot el pa... i es veu que deia: "Ostres, és que jo me'l sé fer, aquest pa". I això no només li passava a ell, li passava a ell i a molts d'altres... i és així com

uns quants van decidir que podien fer alguna cosa pel bé de tots i aquí va començar tot...

MARTÍ Aquesta història ja me la sé, Ventura, però a mi no se'm pot tractar d'aquesta manera.

VENTURA Tu has de pensar que la Cooperativa no deixa de ser un acord, un tracte entre tu, jo i molts d'altres, on tots decidim anar a comprar al mateix lloc perquè així ens surti més *barato*... Collons, que si tothom anés a comprar on li donés la gana, això no funcionaria...

MARTÍ No em vulguis convèncer que no ho aconseguiràs, jo ja he partit peres...

VENTURA D'acord, d'acord! No et vull pas convèncer, Martí! *[Canviant de tema]* És maco aquest jec que portes! El deus haver comprat amb el *turno* de roba, oi?

MARTÍ Sí, i encara l'estic pagant...

VENTURA I veies, veies si això ho podries fer fora de la Cooperativa? Ves-ho a demanar a la caixa d'*orus*, a veure què et diuen. Has estat prou de sort tu, el meu, de *traje*, me'l va pagar trinco-trinco el meu pare per al casament. Trinco-trinco. Total, per un *traje* que no portaré mai més! Si tot el dia vaig vestit de cambrer. *Bueno*, sí que me'l posaré un dia, sí! El dia que em mori...

MARTÍ Bé, te'l posaran.

En Martí s'adona que potser s'ha precipitat amb la decisió.

VENTURA No t'hi enrabiïs tant, que segur que demà ho veuràs d'una altra manera. Que també té coses bones, això de la Cooperativa... *oita*, ara ens farem de l'Aliança i sinó, fixa't! Cada dia n'hi ha més, de cooperatives... el mutualisme és una eina que ens ha de salvar de la misèria... a veure si ara per un vi ranci... I tu, que si t'agrada tant el del carrer del Pont... doncs hi fas anar algú que te'l compri i *andando*...

MARTÍ M'ha agafat un cop calent i...

VENTURA No passa res, Martí.

En Martí es mira els trossets del carnet estripat i els recull.

MARTÍ A quina hora ve el secretari demà?

VENTURA Ve d'hora.

MARTÍ Molt bé... Bona nit, Ventura.

VENTURA Bona nit, Martí... i escolta *[amb ironia]*, que el cafeter de la Cooperativa et convida al *trago*.

MARTÍ Ai, perdona, se me n'ha anat el sant al cel!

En Martí fa el gest de buscar els diners.

VENTURA Ja passarem comptes un altre dia, Martí. Bona nit.

De cop, l'escena queda glaçada. Entra el pianista, que es dirigeix al piano. En el moment en què toca la primera nota, els actors tornen a prendre vida. Canvi d'il·luminació.

ESCENA 5

Final (1939-2008)

Entra el vídeo i en Ventura es posa el traje mentre hi ha la visualització del vídeo i la música del piano. Quan en Ventura ja s'ha posat el traje entren els tres personatges de l'escena de baix.

ANNA I diuen que els llibres voleiaven per les finestres i que la gent s'ho emportava tot del cafè, les cadires, les taules, els gots... i les botigues van quedar buides.

De fet, l'Ajuntament franquista no va trigar gaire a instal·lar-se aquí i al 1954 es confiscava tot el patrimoni de la Cooperativa. Van ser molts anys de silenci, però l'esperit de la Cooperativa no es va apagar mai del tot.

I amb l'arribada de la democràcia es crea una comissió per recuperar-la; es recupera també tot el patrimoni confiscat i s'aproven els nous estatuts.

Als anys 80, l'Ajuntament renuncia a l'edifici i s'obre l'autoservei.

Avui, 19 anys més tard, es tanca l'autoservei...

VENTURA I es tanca l'autoservei i es tanca també una etapa. A moments, gloriosa... i a moments, trista i grisa. S'ha intentat, però no hi ha obra perfecta... Com deia l'amic Lladó: "No existint encara la perfecció en l'home, no és possible tampoc que existeixi en l'obra". La força de la Cooperativa ha estat poderosa, perdó, és poderosa, hem sobreviscut a una guerra i encara més, a una postguerra terrible, una etapa fosca com cap altra. Però el sentiment cooperativista no ha desaparegut ni ho farà. La cooperació és l'aportació de tots a una obra comuna i potser avui més que mai és necessària aquesta idea.

Quan tot es globalitza, quan tot es privatitza, quan tot sembla que ens aboqui a una individualitat i a un consumisme desarrelat i desnaturalitzat, potser és el moment de parar i buscar noves fórmules o recuperar-ne d'adormides on cadascú aporti el seu granet de sorra, on cadascú participi i s'involucri per construir de nou tots junts

La Cooperativa no es tanca, esperem el moment de tornar a començar, que els nous temps ens permetin engegar de nou un projecte.

No és utopia, companys, el nostre passat ens dona confiança per al present.

Cal ara fer-nos forts en aquest present perquè algun dia pugui ser el nostre futur.

S'encén un flaix i s'apaguen els llums poc a poc.

FI

Fotografies
Roger Baulenas

**TEATRE AL
MUSEU DEL TER**
MÉS ENLLÀ DE LES VISITES
TEATRALITZADES